

TİASAD

Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of Turk & Islam World Social Studies

Yıl: 2, Sayı: 5, Aralık 2015, s. 105-125

Hasan ARSLAN¹

Hüsna Asya ÇOBANOĞLU²

ORTAÖĞRETİME GEÇİŞ SÜRECİNE ÇÖZÜM OLARAK GERTİRİLEN SEVİYE BELİRLEME SINAVI (SBS)'NİN ARAŞTIRILMASI

Özet

Bu araştırmanın amacı; devlet, özel ilköğretim okulları ve dersane öğretmenlerinin ve velilerin Seviye Belirleme Sınavı'na ilişkin algıları ve bunlara ilişkin algılamaların çeşitli bağımsız değişkenlere göre farklılaşma durumu belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu araştırmanın evrenini 2009-2010 eğitim-öğretim yılında Çanakkale ilindeki resmi ve özel ilköğretim okullarında ve dersanelerde çalışan öğretmenler ile SBS'ye girecek 8. sınıf öğrencilerinin velileri oluşturmaktadır. Çalışmada araştırmacı tarafından geliştirilen SBS'ye yönelik öğretmen ve veli algıları anketi ve demografik bilgi formu kullanılmıştır. Anket, 244 öğretmene ve 225 veliye uygulanmıştır. Verilerin istatistiksel çözümlenmesi, SPSS paket programından yararlanılarak yapılmış, anlamlılık testlerinde $p=0.05$ düzeyi esas alınmıştır.

Toplanan verilere göre öğretmenlerin branşlarına, eğitim düzeylerine, velilerin ise; cinsiyet, çalışma durumuna, eğitim düzeyine, mesleğine, aylık gelirin ve öğrencilerin eğitim gördüğü kurumunun türüne göre farklılıklar bulunmakta olup; öğretmenlerin ve velilerin eğitim düzeyinin arttıkça SBS'ye yönelik algılarında yükseldiği bulgusuna ulaşılmıştır. Çocuğu özel ilköğretim okuluna giden velilerin devlet ilköğretim okula gidenlere göre SBS'ye yönelik daha olumlu algılara sahip olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Seviye Belirleme Sınavı, ortaöğretim, ortaöğretime geçiş.

¹Doç. Dr. Hasan ARSLAN, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, arslan.phd@gmail.com

²Hüsna Asya ÇOBANOĞLU, MEB., Çanakkale Milli Eğitim Müdürlüğü, h.asyassenoy@hotmail.com

INVESTIGATION OF THE PLACEMENT EXAM (SBS) BROUGHT AS A SOLUTION FOR THE PROCESS OF THE TRANSITION TO SECONDARY EDUCATION

Abstract

The aim of this research; state, private primary schools and private training center teachers' and parents' perceptions regarding to Placement Exam (SBS) and the differentiation status according to various independent variables of related perceptions have been tried to determine.

The teachers working in public and private primary schools and in private training centers and the parents whose children will take SBS exam in Çanakkale province in 2009-2010 academic year form the universe of the study. *Placement Exam-oriented* teachers' and parents' perceptions questionnaire and demographic information form which developed by the researcher have been used in this study. The questionnaire has been applied to totally 244 teachers and 225 parents. The analysis of the collected data has been done by using SPSS package program, $p=0.05$ level has been counted in the significance tests among the groups.

According to data obtained, differences have been found with regard to teachers' branches, education levels and parents' gender, working status and education level, mothers' occupation, family's monthly income and the type of the school in which the student studies and In general It has been found that the more teachers' and parents' level of education is, the more their perceptions on SBS are. Additionally, It has been identified that the private school students' parents have a higher mean compared to those of state school students' parents.

Keywords: Placement Exam, secondary education, transition to secondary education.

GİRİŞ

1970'li yıllardan sonra genç nüfusun giderek arttığı ülkemizde, yükseköğretime olan talep de giderek çoğalmıştır. Bu durum daha iyi ve kapsamlı eğitim verdiği düşünülen Fen ve Anadolu liselerine de talebi arttırmıştır. 2002 yılı ÖSS sonuçları dikkate alınarak; 4 yıllık bir yükseköğretime giren öğrencilerin mezun oldukları liselere göre başarı durumuna bakıldığında, Fen Lisesi öğrencilerinin % 99'unun, Anadolu Lisesi Öğrencilerinin %90'ının, Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencilerin % 85'inin ve normal eğitim veren düz lise öğrencilerinin % 40'ının bu sınavlarda başarılı olarak bir yükseköğretime girdiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda, liselere giriş sınavlarının önemi de ortaya çıkmakta ve bu liselere yıllar itibariyle giderek ilginin arttığı gözlenmektedir Türkiye'de liselere giriş sınavları 1970'li yılların sonlarından günümüze çeşitli isimler adı altında yapılmaktadır. Ülkemizde eğitime olan talebin tam olarak karşılanamaması ve daha iyi eğitim alma isteği sonucu seçme sınavları hep var olmuştur. Bunlardan birisi olan Liselere Giriş Sınavı (LGS) yeni adıyla Ortaöğretim Kurumları Seçme Sınavı, ortaöğretim ve dolayısıyla yükseköğretime daha yetenekli öğrenci yetiştirmek üzere uzun yıllardan beri yapılmaktadır.

MEB'e göre, 2004-2005 öğretim yılından bütün derslerin öğretim programları değiştirilmiş ve yeni programlarla öğretime geçilmiştir. Yeni uygulanan programların bir gereği olarak, Orta

TİDSAD

Ortaöğretime Geçiş Sürecine Çözüm Olarak Gertirilen Seviye Belirleme Sınavı (Sbs)'Nin Araştırılması

Öğretim Kurumları Sınavı'nın da(OKS) değiştirilmesine karar verilmiştir. Yeni öğretim programları doğrultusunda Milli Eğitim Bakanlığının ortaya koyduğu yeni eğitim vizyonuna bağlı olarak 2007–2008 eğitim öğretim yılında OKS'ye alternatif yeni bir ortaöğretim modeline geçilmiştir. OKS' nin bu kadar dikkat çekmesi, öğrenci başarısının 120 dakikalık, tek oturumluk ve telafisi olmayan bir sınavla ölçülmesindedir. Bu da öğrencilerde ve velilerde kaygı, stres, gerilim tek hedefe kilitlenme gibi psiko-sosyal açıdan olumsuz tutumların gelişmesine neden olmaktadır. Bu nedenle Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yeni öğretim programlarına uygun olduğu düşünülen Ortaöğretime Geçiş Sistemi geliştirilmiştir. Ortaöğretime Geçiş Sistemi(OGES); Seviye Belirleme Sınavı (SBS), yılsonu başarı puanı (YBP), davranış puanı (DP) olmak üzere üç kısımdan oluşan öğrenci odaklı yeni bir modeldir(Aydoğan, 2008.28). Yeni geliştirilen ortaöğretim ve öğrenci yerleştirme modeline(OGES) göre 2007–2008 yılında OKS son kez; 6–7. sınıflara ise bu modelin belirlediği seviye belirleme sınavları uygulanmıştır. Aslında arzu edilen öğrencilerin ortaöğretime sınavsız bir sistem ile geçebilmeleridir. Fakat ülkemizde okuyan genç nüfusun çok olması bunu imkânsız kılmaktadır. Bu açıdan yukarıda sayılan olumsuz nedenleri kısmen de olsa hafifletilmeye çalışılarak geliştirilen bu yeni modelde; okuldaki eğitim öğretimi etkin kılmak, sürece dayalı ve objektif bir yerleştirme sağlamak, sınav sayısını artırarak öğrencinin süreç içerisinde gelişimini değerlendirmek, okullar arasındaki farklılığı tespit ederek gidermeye çalışmak ve öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre değişik alanlara yönelmelerini sağlamak amaçlanmıştır. Yeni model tam anlamıyla 2009–2010 eğitim-öğretim yılında uygulanmıştır.

SBS ve Özellikleri

Seviye Belirleme Sınavı (SBS); ilköğretimin 6, 7 ve 8'inci sınıflarında; görsel sanatlar, teknoloji ve tasarım, müzik, beden eğitimi, rehberlik/sosyal etkinlikler dersleri dışındaki zorunlu derslerin öğretim programlarından ders yılı sonunda yapılan merkezî sistem sınavlarıdır. Yeni sistemle birlikte öğrencilerin ilköğretim sonundaki performansı; 6, 7 ve 8. sınıfların sonunda müfredat odaklı seviye belirleme sınavlarıyla belirlenerek, öğrencilerin bilhassa okuluna ve derslerine önem vermesi amaçlanmaktadır. Uygulanmaya başlanacak yeni sistem sayesinde çok yönlü ve ayrıntılı bir veri tabanı üretilmesi, iyileştirme çalışmalarının genellemelerle değil çok yönlü saptamalara dayalı olarak daha bilinçli bir şekilde yürütülmesi hedeflenmektedir. Yeni sistemde öğrencinin başarısının değerlendirilmesinde temel ölçütler, okulda verilen müfredata dayalı eğitim-öğretimle ve öğretmenin niteliğiyle çok yakından ilgili olduğundan, buradaki sonuçların okulun, okulun yöneticisinin ve öğretmenlerin değerlendirilmesinde bir kriter olarak kullanılabileceği düşünülmektedir(Meşeci, 2007:93).

Milli Eğitim Bakanlığı'nın ortaöğretim ve yükseköğretime geçişte sınav odaklı bir eğitim politikasına sahip olması örgün eğitim sisteminin dışında devasa bir sınava hazırlık sektörünün oluşmasına ve her geçen gün biraz daha büyümesine neden olmaktadır. Nitelikli ortaöğretim kurumlarına girişin zorlaşması ve rekabetin artması, Türkiye'de "Liselere Giriş Sınavlarına Hazırlama Kursları" veya "Özel Dershaneler" olarak bilinen özgün ve özel öğretim kurumlarının ortaya çıkmasına ve hızla artıp yaygınlaşmasına yol açmıştır (Köse, 1999:2). Aileler, ekonomik olanaklarının elverdiği ölçüde ve kimi zaman da bu olanakları zorlayarak, lise ve üniversite giriş sınavlarındaki başarı şanslarını arttırmak için, okuldaki dersler dışındaki zamanlarında çocuklarını bir de paralı olarak hizmet veren bu özel dershane kulvarında koşturmaktadırlar. Açıkça ifade edilsin veya edilmesin, öğrencilerin giriş sınavları sonunda elde etmiş oldukları performans veya başarı düzeyi, sınavlar öncesindeki eğitim-öğretim süreciyle

doğrudan veya dolaylı bir ilişkiye sahip toplumdaki kişi ve kurumların saygınlık ve başarılarının en önemli göstergesi olarak değerlendirilmektedir (Türk, 2007:9).

Ortaöğretim düzeyinde kaliteli eğitim veren okul sayısının çok az olması ve yeni okullar açılmasına rağmen, nüfus artışı nedeni ile bu kurumlara girebilmek için öğrenciler arasındaki rekabetin giderek artması özel okulların açılmasına neden olmuştur. 2009 yılında yapılan SBS sonucunda, özel okulların devlet okullarından daha başarılı performans sergilediği görülmektedir. Örneğin 2008 SBS’de 7. sınıflardaki 61 birincinin 34’ü özel okullardan çıkmıştır. MEB verilerine göre SBS’de en başarılı 100, hatta 200 okul arasında hiçbir devlet okulu yer almamaktadır (Dönmez, 2009:17). Özel okullara olan talebin artmasının en belirgin nedenleri; devlet okullarında sunulan eğitim hizmetlerinin kalite, donanım, insan kaynakları, fizikî imkânlar, uygulanan ders programları ve nitelikleri gibi yönlerden velileri, öğrencileri ve toplumun genelini yeterince tatmin edici düzeyde olmamasıdır. Ayrıca son yıllarda hükümetlerin teşvik, yönlendirme çalışmaları, olumlu tutum ve davranışları özel okulların sayısının artmasında etkili olmuştur (Parlar, 2006:14).

İyi bir ortaöğretim kurumuna gitmek için ön koşul olan SBS’nin kazanılması için gidilen özel okullar, özel kurslar ve dershaneler öğrencilerin ergenlik dönemi gibi zorlu bir dönemde karşılarına çıkmaktadır. İlköğretim sekizinci sınıftaki öğrencilerin SBS gibi bir sınava girmeleri onların bazı problemler yaşamasına neden olmaktadır. Ergen bu yarışta aile baskısı, akran baskısı, okul baskısı ve dersane baskısı ile karşı karşıyadır. Bütün bu baskıları benliğine yöneltilmiş bir tehdit olarak algılayabilir (Ünal, 2006:13). Aşırı rekabetçi bir özellik arz eden giriş sınavlarının sonundaki kazanma olasılığının düşüklüğü, bir yandan öğrencinin en hareketli dönemindeki yıllarını ev, okul ve dersane üçgeni arasındaki dar bir alana sıkıştırarak birtakım psikolojik gerilimlere yol açmakta, diğer yandan ise, ebeveyn, akran ve öğretmenlerin beklentileriyle bir araya gelerek, sınavlara giren öğrenciler üzerinde oldukça ciddi bir baskı yaratarak öğrencilerin kaygı düzeylerini arttırmaktadır (Türk, 2007:9).

Yapılan sınavlar öğrencilerin yanı sıra öğretmenlerinde sınava yönelik tutumlarını etkilemiştir. Öğretmenler üzerinde oluşan sınav ve not baskısı, öğretmenlerle öğrenciler ve veliler arasındaki ilişkileri, eğitim-öğretim ortamını da olumsuz etkileyecek biçimde bozmaktadır. Not konusunda öğretmenler üzerinde oluşan baskı, yönetici-öğretmen-veli üçgeninde çeşitli sorunlara neden olmaktadır. Öğretmenlerin başarısının verdiği notlarla değerlendirilmesi bir not enflasyonuna neden olduğu gibi, öğrencilerinin OKS/SBS puanı dışında kazanımlarının ikincil ve önemsiz görülmesi öğretmenlerin moral ve motivasyonlarını olumsuz etkilemektedir.

Bu nedenle öğretmenler öğrencilerin başarılı olabilmesi için velinin de desteğini beklemektedir. Orta öğretime geçiş sürecinde gerek maddi gerekse manevi açıdan yıpranan anne babalar, çocukları üzerinde zaman zaman baskı oluşturmakta, onlarla çeşitli iletişim sorunları yaşamaktadırlar (Aydın, s.1). Sınava giren milyonlarca öğrenci ve ailesi sınav stresi ile ağır bir psikolojik baskı altına girmektedir. Ailelerin sosyal yaşamları dâhil olmak üzere, aile yaşamı ve düzeni büyük ölçüde sınava endekslenmektedir. “Sınav kazanmak” öğrencilerden çok ailelerin önceliği haline gelmektedir. Adeta sınava giren öğrenciler değil de aileler olmaktadır. (Türk Eğitim Derneği, 2010, 44-66). Çocuklarını orta eğitim kurumlarının merkezi seçme sınavlarına hazırlayan velilerin büyük çoğunluğunun ortalama bir yıl boyunca çocuklarını bu sınava hazırladıkları, dershaneye yolladıkları, özel dersler aldıkları gözlenmektedir. Günlük yaşamlarını sınav hazırlıklarına göre az ya da çok değiştiren aileler, bir yandan da aile

Ortaöğretime Geçiş Sürecine Çözüm Olarak Gertirilen Seviye Belirleme Sınavı (Sbs)'Nin Araştırılması

bütçelerine göre sınav hazırlıklarına bir pay ayırmaktadırlar. Sınav hazırlıkları sürerken, çocuklarının sınav sonucunun “ne olacağı” düşüncesi ailelerde giderek artan bir kaygı yaratmaktadır.

Mevcut ortaöğretime geçiş sistemi ailelerin, öğrencilerin ve öğretmenlerin sınav odaklı bir zorunlu eğitime yönelmesine neden olmaktadır. İlköğretimin temel değerlerini de içeren “iyi bir vatandaş” yetiştirme, sosyal becerileri ve değerleri geliştirme işlevi ikinci plana düşmekte ve ilköğretimde test puanlarına odaklı bir anlayış hakim olmaktadır. Okullarda öğrencilerin fiziksel, zihinsel ve sosyal gelişimlerinin dengeli bir şekilde sağlanması için hayati önem taşıyan sanat, spor, kültürel ve sosyal etkinlikler neredeyse bütünüyle göz ardı edilmektedir. Elemeye dönük bir ilköğretimden ortaöğretime geçiş sisteminde okullar arası başarı farklılıklarında gözlenen uçurum, velilerin kendi yaşadıkları çevre dışındaki okullara kayıt yaptırmak için çeşitli yollara başvurmalarına neden olmakta ve bu nedenle de öğrencilerin şehir içinde taşınması ile ilgili sorunlar ortaya çıkmaktadır. İlköğretimin öğrencileri “hayata hazırlama” yönü bütünüyle ihmal edilmekte ve yalnızca “sınava hazırlama”ya odaklanılmaktadır. Sınava hazırlama kısmında da sadece “kazanacak” olarak görülen öğrencilere odaklanılmakta ve diğerleri büyük ölçüde ihmal edilmektedir. Bu ihmal ve sınava odaklanma Türkiye'nin insan sermayesinin geleceği açısından büyük bir tehdit oluşturmaktadır.

PISA araştırması sonuçları ve Dünya Bankası Eğitim Sektörü Araştırması dahil olmak üzere, eldeki tüm bulgular Türkiye'de ilköğretimde ve ortaöğretimde öğrencilerin sadece %2-%3 oranında bir kısmının iyi eğitim almasına odaklanıldığı ve büyük kitlelerin nitelikli bir eğitim alamadığını göstermektedir. Nüfusun yalnızca küçük bir oranının nitelikli bir eğitim alma olanağına sahip olması sürdürülebilir bir ekonomik ve toplumsal kalkınma için yeterli değildir (Türk Eğitim Derneği, 2010:44-66).

Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı'nın yaptığı çalışmaya göre ilköğretim kademesinden ortaöğretime geçiş sistemi içinde, ilköğretim 6, 7 ve 8'inci sınıf seviyelerinde uygulanan seviye belirleme sınavlarının (SBS'nin), pilot uygulaması evreni temsil etme yeterliliğine sahip olmayan örneklem üzerinde yapılmış, sonuçları yeterinde değerlendirilmeden ve geliştirilmeden resmîyet kazandırılarak yaygınlaştırılmıştır. Gündoğdu ve arkadaşlarının SBS'ye İlişkin Öğrenci ve öğretmen görüşlerinin alındığı çalışmada yeni ortaöğretime geçiş sistemi ve bunun önemli bir parçası olan Seviye Belirleme Sınavına ilişkin olumlu ya da olumsuz görüşler eğitimciler ve öğrenciler tarafından paylaşılmaktadır. Ancak, anket ve görüşme sonuçlarına bakıldığında, öğrenci merkezli-yapılandırmacı öğretim programları ışığı altında yeniden organize olan ilköğretim sistemi, yeni sistem (SBS) aracılığıyla eskiye oranla (OKS) daha uyumlu ve olumlu olarak görülmektedir. Üzkurt ve Koçakoğlu'nun ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin ders notlarıyla SBS arasındaki ilişkinin karşılaştırıldığı çalışmada öğrencilerin yıl sonu başarıları ile SBS puanları arasında ilişki kuvvetli olmakla birlikte tam bir ilişki bulunmamaktadır. Türk Eğitim Derneği'nin ortaöğretime ve yükseköğretime geçiş sistemini araştırdığı çalışmada öğrenciler sınava hazırlanmak için okula devam etmek yerine dershaneyi tercih ettiği, sınavların ilköğretim programlarında yer alan, fakat SBS soruları içinde yer almayan dersleri işlenemez hale getirdiği, ilköğretimin büyük ölçüde giderek artan oranda sınava hazırlık sektörüne doğru kaynak olduğu, ilköğretim öğrencilerinin okuldaki derslere harcadıkları zamana eşdeğer olarak sınava hazırlandığı, ilköğretimde dersler ve öğretimin sınav odaklı olduğu, öğretmenlerin sınavlarda başarılı olacak öğrencilerle daha fazla ilgilendiği, sınava hazırlık nedeniyle okullarda rehberlik etkinlikleri, sanatsal ve sportif çalışmalar ile kulüp

çalışmaların etkinliğini kaybettiği, okulların dersanelerle rekabet edemez hale geldiği bulgularına ulaşılmıştır. Dağlı'nın "Özel Dersanelere Öğrenci Gönderen Velilerin Özel Dersaneler Hakkındaki Görüş ve Beklentileri" nin araştırıldığı yüksek lisans tezine göre veliler istemeseler de, gerek devlet okullarının eğitimini yetersiz buldukları için, gerekse çocuklarının sınav başarısı için başka alternatifleri olmadığı için, çocuklarını dersanelere yollamaktadırlar. Sert'in "İlköğretim Programlarında Oluşturmacılık, Eğitimde Kuram Ve Uygulama" konulu makalesinde Yöneticilerle yapılan görüşmelerden ikinci kademedeki SBS'nin (Seviye Belirleme Sınavı) ne olduğu veliler tarafından henüz anlaşılammış olması nedeniyle bir kargaşa yasadıklarını ve öğrencilerin dershaneye daha çok yöneldiklerini ifade etmişler, herkes için yorgunluk ve bıkkınlığın arttığını vurgulamışlardır. SBS'nin ezber dayalı bilgi yerine eleştirel düşünme becerilerini ölçmeye çalınmasını olumlu değerlendirmelerine karşın, yeni sistemin önünde bir engel olduğunu düşünmektedirler (Sert, 2008:10).

Alan yazındaki araştırmalardan hareketle, SBS, öğrencilerin iyi bir eğitim veren liseye girmelerinin ön koşuludur. Öğrencilerin iyi bir liseyi kazanması aynı zamanda kaliteli eğitim veren bir üniversiteyi kazanabileceği anlamına da geldiği için bu sınav onlar için çok önemlidir. Ortaöğretime geçiş sürecine çözüm olarak getirilen Seviye Belirleme Sınavı'nın öğretmen ve velilere göre ne derece çözüm getirdiği araştırılmıştır. Bu amaçla aşağıda belirtilen sorulara yanıt aranmıştır.

1-Öğretmenlerin sınava yönelik algılarına göre; a) Uygulama boyutu, b) Sistem boyutu, c) Yönetici boyutunda SBS öğrencilerin ortaöğretime geçiş sürecine çözüm getirmekte midir?

2-Velilerin sınava yönelik algılarına göre SBS öğrencilerin orta öğretime geçiş sürecine çözüm getirmekte midir?

3-Özel ve devlet ilköğretim okullarının SBS puanlarında anlamlı bir fark var mıdır?

a)Öğretmen görüşlerine göre SBS puanlarındaki farklılığın nedenleri nelerdir?

4-SBS dersane öğretmenlerine göre öğrencilerin orta öğretime geçiş sürecine çözüm getirmekte midir?

5-Demografik faktörlere göre SBS'nin öğrencilerin orta öğretime geçiş sürecine çözüm getirmesinde öğretmen, veli ve yönetici açısından farklılıklar var mıdır? (cinsiyet, kıdem, eğitim durumu, sosyo-ekonomik düzey).

Yöntem

Bu araştırma betimsel nitelikte bir çalışmadır. Araştırma var olan durumu olduğu gibi betimlemesi dolayısıyla tarama özelliği göstermektedir. Araştırma nicel bir çalışmadır ve araştırmanın verileri anket ile Likert tipi ölçme aracı kullanılarak toplanmıştır. Araştırmanın verileri aritmetik ortalama, t-testi, korelasyon ve anova teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir.

Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini, 2009-2010 eğitim-öğretim yılında Çanakkale ilindeki resmi ve özel ilköğretim okulları ile dersane öğretmenleri ve Çanakkale ilindeki resmi ve özel ilköğretim okullarında okuyan 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmada evren büyüklüğü ve ulaşma gücü nedeniyle örnekleme gidilmiştir. Örneklem oluşturulurken, Devlet Planlama Teşkilatı'nın İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması'ndan yararlanılmıştır (Dinçer ve Özarslan 2004). Gelişmişlik grupları ve ulaşım kolaylığı gözetilerek

örnekleme Merkez, Biga ve Çan ilçeleri alınmıştır. Seçilen ilçelerdeki ilköğretim kurumları arasından örnekleme girecek okullar yansız olarak seçilmiş ve örneklem grubu oluşturulmuştur. Örnekleme alınan ilköğretim okullarında görev yapan tüm öğretmenlere ulaşılarak anketler dağıtılmış ve toplanmıştır. Sonuç olarak toplam 244 adet öğretmenlerden ve 225 adet velilerden toplanan anket formu değerlendirilmeye alınmıştır.

Verilerin Toplanması

Anket Formunun Geliştirilmesi: Öğretmenlere sunulmak üzere hazırlanan anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Anket formunun birinci bölümünde öğretmenlere ait kişisel ve mesleki bilgilere ilişkin sorulara yer verilmiştir. Anketin ikinci bölümünde, devlet ve özel ilköğretim okullarındaki öğretmen ve dersane öğretmenlerinin seviye belirleme sınavına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen SBS'ye yönelik görüşleri 33 maddelik ve 3 boyutta ele alan bir anket formu geliştirilmiştir. Boyutlar araştırmacı tarafından “uygulama, sistem, yönetici” olarak sınıflandırılmıştır. Ankette yer alan maddelerin oluşturulmasından önce, araştırmacı tarafından okullarda Seviye Belirleme Sınavı'na girmiş ve girecek olan öğrenciler, sınıf ve branş öğretmenleri ve öğrencileri bu sınava hazırlayan özel dershanelerde görev yapan branş öğretmenleri ile informal görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler ve literatür ışığı altında aday anket maddeleri oluşturulmuştur. Daha sonra hazırlanan anket formu alanla ilgili uzmanların görüşleri alınarak ve Türkçe eğitiminde yüksek lisans yapmış uzman bir kişiye de yazım ve dil açısından kontrol ettirilerek anketin geçerliliği sağlanmaya çalışılmış ve ön uygulama için hazır hale getirilmiştir. Anketin ön uygulaması, Çanakkale ili Çan ilçesinde Etili İlköğretim okulunda görev yapan 23 öğretmene uygulanarak yapılmıştır. Ön uygulama sonucu SPSS paket programından yararlanılarak anketin güvenilirliği ölçülmüştür. Anket formu üzerinde ön uygulama yapılan okuldaki öğretmenlerin görüşleri ve önerileri de göz önünde bulundurularak gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Velilere sunulmak üzere hazırlanan anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Anket formunun birinci bölümünde öğrencilerin kişisel özellikleri ve ailevi bilgileri ile ilgili sorulara yer verilmiştir. Anketin ikinci bölümünde velilerin SBS'ye yönelik görüşlerini belirlemek için araştırmacı tarafından geliştirilmiş 31 maddelik bir anket kullanılmıştır. Bu bölümde velilerin SBS'ye bakış açısını belirlemeye ilişkin ölçümler vardır. Ankette yer alan maddelerin oluşturulmasından önce, araştırmacı tarafından okullarda çocuğu Seviye Belirleme Sınavı'na girecek velilerle görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler ve literatür ışığı altında aday anket maddeleri oluşturulmuştur. Daha sonra hazırlanan anket formu alanla ilgili uzmanların görüşleri alınarak ve Türkçe eğitiminde yüksek lisans yapmış uzman bir kişiye de yazım ve dil açısından kontrol ettirilerek anketin geçerliliği sağlanmaya çalışılmış ve ön uygulama için hazır hale getirilmiştir. Anketin ön uygulaması, Çanakkale ili Çan ilçesinde Etili İlköğretim okulunda görev yapan 21 veliye uygulanarak yapılmıştır. Ön uygulama sonucu SPSS paket programından yararlanılarak anketin güvenilirliği ölçülmüştür. Anket formu üzerinde, ön uygulama yapılan okuldaki öğrenci velilerinin görüşleri ve önerileri de göz önünde bulundurularak gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Anketlerin ikinci bölümünde likert ölçeği kullanılmıştır. “Hiç Katılmıyorum”, “Çok Az Katılıyorum”, “Kısmen Katılıyorum”, “Çoğunlukla Katılıyorum”, “Tamamen Katılıyorum” ifadeleri biçiminde eşit aralıklı ölçek kullanılmıştır. Hazırlanan anket formları yeterli sayıda çoğaltılarak uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

Anketin Uygulanması: Anket formu hazırlandıktan sonra, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü ve Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Daire Başkanlığı'nın izni ile araştırmacı tarafından örnekleme alınan okullarda uygulanmıştır. Örnekleme alınan ilköğretim okullarında görev yapan tüm öğretmenlere ulaşılarak anketler dağıtılmış ve toplanmıştır.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Uygulanan anketlerin güvenilirliği SPSS paket programından yararlanılarak ölçülmüştür. Bu sonuçlara göre, öğretmenlere uygulanan anketin güvenilirlik katsayısı $\alpha = 0,83$ velilere uygulanan anketin güvenilirlik katsayısı ise $\alpha = 0,74$ olarak bulunmuştur. Araştırma verilerinin analizinde betimsel istatistiğin şu yöntemleri kullanılmıştır. Öncelikli olarak frekanslar (f), yüzdelere (%), grupların görüşlerini bulmak için aritmetik ortalama (\bar{X}), ölçüt dağılımını ve görüş birliği düzeyini bulmak için standart sapmalar (ss); demografik bilgilere göre SBS'ye ilişkin algılardaki farklılıkların bulunması için "bağımsız gruplar t testi" uygulanmıştır. Öğretmenlere ve velilere uygulanan anket formunun birinci bölümünde yer alan, örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin ve velilerin kişisel özelliklerine ait bilgiler frekans ve yüzde dağılımları belirlenerek tablolaştırılmış ve bu tablolara ilişkin yorumlara gidilmiştir.

Öğretmenlere ve velilere sunulan anket formunun ikinci bölümünde, öğretmenlerin SBS'ye ilişkin ifadelerle hangi düzeyde katıldıkları "tamamen katılıyorum" (5), "çoğunlukla katılıyorum" (4), "kısmen katılıyorum" (3), "çok az katılıyorum" (2) ve "hiç katılmıyorum" (1) değerleri verilerek istatistikî çözümlenmeler yapılmıştır. Bu çözümlenmeler yapılırken eşit aralıklı beşli ölçek kullanılmıştır. Öğretmenlerin görüşlerinin alabileceği en düşük değer 1, en yüksek değer ise 5'tür. Derecelendirme ölçeğinde her seçeneğin kapsayabileceği sayısal değerlerin alt ve üst sınırlarını belirleme işlemlerinde (5-1=4, 4/5=0,80) 0,80 değeri kullanılmıştır. Bunun için en düşük değer olan 0'a 0,80 değeri eklenmiş ve "hiç katılmıyorum" seçeneğinin alt sınırı 0,00, üst sınırı ise 0,80 puan olmuştur. Bu işlem en yüksek değer olan 5'e ulaşıncaya kadar sürdürülmüştür. Bu yöntemle elde edilen sayısal değerler dikkate alınarak aritmetik ortalamalarda çıkan; 1.00 – 1.80 arası görüşler "hiç katılmıyorum", 1.81 – 2.60 arası görüşler "çok az katılıyorum", 2.61 – 3.40 arası görüşler "kısmen katılıyorum", 3.41 – 4.20 arası görüşler "çoğunlukla katılıyorum", 4.21 – 5.00 arası görüşler "tamamen katılıyorum", derecesinde kabul gösteren davranışlar olarak kullanılmış ve bu çerçevede yorumlamalara gidilmiştir.

Anketlerin ikinci bölümünde yer alan görüşlere ilişkin verilerin analizinde; her bir soruya ait frekans ve yüzde değerleri de hesaplanarak çizelgeler halinde her bir boyuta ilişkin ayrı ayrı verilmiştir. Ayrıca bütün soruların boyutlara göre aritmetik ortalamaları, standart sapmaları, serbestlik dereceleri hesaplanarak çizelge haline getirilmiş ve araştırmanın amaçlarına göre boyutlandırılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde araştırmanın amacına yönelik olarak araştırmaya katılan devlet ve özel ilköğretim okulları ile dershanelerde görev yapan öğretmenler ve SBS'ye girecek 8. sınıf öğrencilerinin velilerinden sağlanan bilgilerin istatistiksel çözümlenmeleriyle elde edilen bulgulara ve bulguların yorumlamalarına yer verilmiştir. Devlet-özel ilköğretim okulları ve dershanelerde çalışan öğretmenlerin SBS'ye yönelik algıları üç boyut altında toplanmış ve her boyuta ilişkin görüşler istatistikî çözümlenmeler ışığında değerlendirilmiştir.

Ortaöğretime Geçiş Sürecine Çözüm Olarak Gertirilen Seviye Belirleme Sınavı (Sbs)'Nin Araştırılması

Öğretmenlerin uygulama boyutundaki ortalaması 5'lik ölçekte 3.47, sistem boyutundaki ortalaması 5'lik ölçekte 3.51, yönetici boyutundaki ortalaması 5'lik ölçekte 3.46 olarak bulunmuştur. Bu durum öğretmenlerin SBS'ye yönelik algılarında anket genelinde anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir.

Tablo 1: Öğretmenlerin SBS'yi Algılama Düzeylerine İlişkin Değerler

Boyutlar	N	\bar{X}	SS
Uygulama Boyutu	248	3.47	0.54
Sistem Boyutu	248	3.51	0.50
Yönetici Boyutu	248	3.46	0.57

Demografik Bilgiler ve Öğretmenlerin SBS'yi Algılama Davranışlarının Boyutlara İlişkin Bulguları:

Analiz sonuçları uygulama boyutuyla öğretmenlerin kıdemi bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir (Tablo 2). $F_{(5-236)} = 4.216$, $p < .05$. Meslekte ilk 5 yılını çalışan öğretmenlerle diğerleri arasında anlamlı bir farklılık vardır. Öğretmenlerin kıdemleri arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, meslekte ilk beş yılını çalışan öğretmenlerin uygulama boyutu puanlarının ($\bar{X}=3.61$, $S=0.40$) 6-10 yıl arasında çalışanlara göre ($\bar{X}=3.26$, $S=0.57$) daha olumlu olduğu bulunmuştur.

Tablo 2: Öğretmenlerin Uygulama Boyutu Puanlarının Kıdem Yılı İle İlişkisi

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	5.535	5	1.107	4.216	0.001	1-5 yıl – 6-10
Gruplar içi	61.966	236	0.263			
Toplam	67.501	241				

Sistem boyutuyla öğretmenlerin branşı bakımından anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir (Tablo 3). $F_{(11-229)} = 2.021$, $p < .05$. Başka bir deyişle sistem boyutunda müzik ve resim branşları ile diğerleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Ancak yapılan testler neticesinde anlamlı fark oluşan gruplar tespit edilememiştir. Bu sapmaya çok az tercih edilen bir cevabın neden olduğu düşünülmektedir.

Tablo 3: Öğretmenlerin Sistem Boyutu Puanlarının Branşları İle İlişkisi

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	5.505	11	0.500	2.021	0.027	Mzk,rsm-

Gruplar içi	56.717	229	0.248			diğer
Toplam	62.222	240				

Yönetici boyutuyla öğretmenlerin branşı bakımından anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur (Tablo 4). $F_{(11-229)} = 3.323$, $p < .05$. Başka bir deyişle yönetici boyutunda müzik öğretmenleri ile diğerleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Ancak yapılan testler neticesinde anlamlı fark oluşan gruplar tespit edilememiştir. Bu sapmaya çok az tercih edilen bir cevabın neden olduğu düşünülmektedir.

Tablo 4: Öğretmenlerin Yönetici Boyutu Puanlarının Branşları İle İlişkisi

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	10.774	11	0.979	3.213	0.000	Dok-2yo 3yo-2yo
Gruplar içi	69.818	229	0.305			
Toplam	80.592	240				

Yapılan karşılaştırmalar uygulama boyutuyla öğretmenlerin eğitim durumları bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir (Tablo 5). $F_{(5-237)} = 4.373$, $p < .05$. Öğretmenlerin mezun oldukları okullar arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, doktora mezunu öğretmenlerin uygulama boyutu puanlarının ($\bar{X}=4.02$, $S=0.33$) iki yıllık yüksek okul mezunlarına göre ($\bar{X}=3.33$, $S=0.41$) daha olumlu olduğu bulunmuştur. Ayrıca göre, üç yıllık yüksek okul mezunu öğretmenlerin uygulama boyutu puanlarının ($\bar{X}=4.11$, $S=0.42$) iki yıllık yüksek okul mezunlarına göre ($\bar{X}=3.33$, $S=0.41$) daha olumlu olduğu bulunmuştur. İki yıllık yüksek okul mezunu öğretmenlerin uygulama boyutu puanlarının ($\bar{X}=3.33$, $S=0.33$) ise üç yıllık yüksek okul mezunlarına ($\bar{X}=4.11$, $S=0.42$) ve doktora mezunlarına ($\bar{X}=4.02$, $S=0.33$) göre daha olumsuz olduğu bulunmuştur.

Tablo 5: Öğretmenlerin Uygulama Boyutu Puanlarının Mezun Oldukları Okullar İle İlişkisi

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	5.712	5	1.142	4.373	0.001	Dok-2yo 3yo-2yo
Gruplar içi	61.922	237	0.261			2yo- 3yo,dok
Toplam	67.635	242				

Ortaöğretime Geçiş Sürecine Çözüm Olarak Gertirilen Seviye Belirleme Sınavı (Sbs)'Nin Araştırılması

Analiz sonuçları yönetici boyutuyla öğretmenlerin eğitim durumları bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir (Tablo 6). $F_{(5-237)} = 4.472$, $p < .05$. Başka bir deyişle yönet boyutunda doktora mezunları ile diğer fakültelerden mezun olanlar (ilahiyat, fen-edeb, mühendislik, işletme fak.) arasında anlamlı bir ilişki vardır. Öğretmelerin mezun oldukları okullar arasındaki farkın hangi düzeyde olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, doktora mezunu öğretmenlerin yönetici boyutu puanlarının ($\bar{X}=4.02$, $S=0.33$) diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlere ($\bar{X}=3.44$, $S=0.53$) göre daha olumlu olduğu bulunmuştur.

Tablo 6: Öğretmenlerin Yönetici Boyutu Puanlarının Mezun Oldukları Okullar İle İlişkisi

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	7.002	5	1.400	4.472	0.001	Dğrfak-dok
Gruplar içi	74.224	237	0.313			
Toplam	81.226	242				

SBS'ye Yönelik Algılara İlişkin Bulgular

Yapılan analizler SBS'ye yönelik algıların öğretmenlerin branşlarına göre anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir (Tablo 7). $F_{(10-230)} = 3.148$, $p < .05$. Başka bir deyişle müzik öğretmenlerinin matematik, sınıf, fen ve teknoloji, sosyal bilgiler, Türkçe, yabancı dil ve diğer branş öğretmenlerine (özel eğitim, din kültürü) göre SBS'yi algılamasında anlamlı bir ilişki vardır. Öğretmelerin branşları arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, müzik öğretmenlerinin SBS'yi algılama puanlarının ($\bar{X}=4.02$, $S=0.30$) matematik ($\bar{X}=3.34$, $S=0.27$) sınıf ($\bar{X}=3.45$, $S=0.43$), fen ve teknoloji ($\bar{X}=3.46$, $S=0.30$), sosyal bilgiler ($\bar{X}=3.50$, $S=0.31$), Türkçe ($\bar{X}=3.37$, $S=0.35$), yabancı dil ($\bar{X}=3.48$, $S=0.40$), diğer branş ($\bar{X}=3.52$, $S=0.43$) öğretmenlerine göre daha olumlu olduğu bulunmuştur.

Tablo 7: Öğretmenlerin SBS'yi Algılama Puanlarının Branşları İle İlişkisi

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	4.847	10	0.485	3.148	0.001	Mzk- mat,snf,ft, sos, trk, yd, diğer
Gruplar içi	35.414	230	0.154			
Toplam	40.261	240				

Analiz sonuçları öğretmenlerin SBS'ye yönelik algıları ile eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir (Tablo 8). $F_{(5-237)} = 4.397$, $p < .05$. Başka bir deyişle doktora mezunları ile eğitim fakültesi, 2 yıllık yüksekokul ve diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin SBS'yi algılamasında anlamlı bir ilişki vardır. Öğretmelerin mezun oldukları

okullar arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, doktora mezunu öğretmenlerin SBS'yi algılama puanlarının ($\bar{X}=3.98$, $S=0.38$) eğitim fakültesi ($\bar{X}=3.45$, $S=0.39$), 2 yıllık yüksek okul ($\bar{X}=3.42$, $S=0.49$) ve diğer fakültelerden mezun olan ($\bar{X}=3.42$, $S=0.38$) öğretmenlere göre daha olumlu olduğu bulunmuştur.

Tablo 8: Öğretmenlerin SBS'yi Algılama Puanlarının Eğitim Durumları İle İlişkisi

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	3.466	5	0.693	4.397	0.001	Dok- 2yo, df
Gruplar içi	37.364	237	0.158			
Toplam	40.831	242				

Demografik Bilgiler İle Velilerin SBS'yi Algılamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Velilerin SBS'yi algılama puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (Tablo 9). Karşılaştırma sonucu $t_{(166)}=-2.61$, $p>.05$ istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Erkek velilerin SBS'yi algılama davranışları, kadınlara göre daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgu, SBS'ye yönelik algılarla cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde de yorumlanabilir.

Tablo 9: Velilerin SBS'yi Algılama Puanlarının Cinsiyete Göre Ti Testi Sonuçları

	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Kadın	85	2.93	0.88	166	-2.61	0.018
Erkek	83	3.25	0.66	166		

Analiz sonuçları velilerin SBS'ye yönelik algıları ile sınava girecek 8. sınıf öğrencilerinin babalarının eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir (Tablo 10). $F_{(5-161)}= 8.912$, $p<.05$. Başka bir deyişle sınava girecek 8. sınıf öğrencilerinin babalarının eğitim düzeyi ile velilerin SBS'yi algılamasında anlamlı bir ilişki vardır. Öğrencilerin babalarının eğitim düzeyleri arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla Scheffe testi yapılmıştır. Test sonuçlarına göre; herhangi bir eğitim kurumundan mezun olmayan babaların SBS'yi algılama puanlarının ($\bar{X}=2.40$, $S=0.74$), ortaöğretim kurumlarından mezun olanlara ($\bar{X}=3.38$, $S=0.56$) ve yükseköğretimden mezun olanlara ($\bar{X}=3.52$, $S=0.50$) göre daha olumsuz bulunmuştur. Ayrıca ilköğretim mezunu olan babaların SBS'yi algılama puanları ($\bar{X}=2.69$, $S=0.86$), ortaöğretim kurumlarından mezun olanlara ($\bar{X}=3.38$, $S=0.56$) ve yükseköğretimden mezun olanlara ($\bar{X}=3.52$, $S=0.50$) göre daha olumsuz bulunmuştur.

Ortaöğretime Geçiş Sürecine Çözüm Olarak Gertirilen Seviye Belirleme Sınavı (Sbs)'Nin Araştırılması

Ortaöğretim kurumlarından mezun olan babaların SBS'yi algılama puanları (\bar{X} =3.38, S=0.56); herhangi bir eğitim kurumundan mezun olmayanlara (\bar{X} =2.40, S=0.74) ve ilkokul mezunu olanlara (\bar{X} =2.69, S=0.86) göre daha olumlu bulunmuştur. Yükseköğretimden mezun babaların SBS'yi algılama puanlarının (\bar{X} =3.52, S=0.50) herhangi bir eğitim kurumundan mezun olmayanlara (\bar{X} =2.40, S=0.74) ve ilkokul mezunu olanlara (\bar{X} =2.69, S=0.86) göre daha olumlu olduğu bulunmuştur.

Tablo 10: Velilerin SBS'yi Algılama Puanlarının Öğrencinin Babasının Mezun Olduğu Okula Göre ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	23.234	5	4.647	8.912	0.000	md-oö,yö io-oö,yö
Gruplar içi	83.947	161	0.521			oö-md,io
Toplam	107.181	166				yö-md,io

Analiz sonuçları velilerin SBS'ye yönelik algıları ile sınava girecek 8. sınıf öğrencilerinin annelerinin eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir (Tablo11). $F_{(5-160)} = 9.516$, $p < .05$. Başka bir deyişle sınava girecek 8. sınıf öğrencilerinin annelerinin eğitim düzeyi ile velilerin SBS'yi algılamasında anlamlı bir ilişki vardır. Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla Scheffe testi yapılmıştır. Test sonuçlarına göre; herhangi bir eğitim kurumundan mezun olmayan annelerin SBS'yi algılama puanlarının (\bar{X} =2.03, S=0.96), ilkokul mezunu (\bar{X} =2.99, S=0.72), ortaöğretim mezunu (\bar{X} =3.28, S=0.86), yükseköğretim mezunu (\bar{X} =3.44, S=0.38), master-doktora mezunu (\bar{X} =3.76, S=0.26) annelere göre daha olumsuz bulunmuştur. Ayrıca ilköğretim mezunu annelerin SBS'yi algılama puanlarının (\bar{X} =2.45, S=1.13); ortaöğretim mezunu (\bar{X} =3.28, S=0.86), yükseköğretim mezunu (\bar{X} =3.44, S=0.38), master-doktora mezunu (\bar{X} =3.76, S=0.26) annelere göre daha olumsuz bulunmuştur. Yükseköğretim mezunu annelerin SBS'yi algılama puanlarının (\bar{X} =3.44, S=0.38) herhangi bir eğitim kurumundan mezun olmayan (\bar{X} =2.03, S=0.96), ilkokul mezunu (\bar{X} =2.99, S=0.72) ve ilköğretim mezunu (\bar{X} =2.45, S=1.13) annelere göre daha olumlu olduğu bulunmuştur. Master-doktora mezunu annelerin SBS'yi algılama puanlarının (\bar{X} =3.76, S=0.26) herhangi bir eğitim kurumundan mezun olmayan (\bar{X} =2.03, S=0.96), ilkokul mezunu (\bar{X} =2.99, S=0.72) ve ilköğretim mezunu (\bar{X} =2.45, S=1.13) annelere göre daha olumlu olduğu bulunmuştur.

Tablo 11: Velilerin SBS'yi Algılama Puanlarının Öğrencinin Annesinin Mezun Olduğu Okula Göre ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	24.227	5	4.845	9.516	0.000	md-iö,oö, yö,dok
Gruplar içi	81.470	160	0.509			iöğr- oö,yö,mdk
Toplam	105.697	165				yö- md,io,iöğr mdk- md,io,iöğr

Tablo 12 incelediğinde velilerin SBS'ye yönelik algıları ile kendilerinin yada eşlerinin çalışma durumları arasında anlamlı bir fark olduğunu görülmektedir. $F_{(3-163)} = 9.516$, $p < .05$. Başka bir deyişle velilerin çalışma durumları ile SBS'yi algılamasında anlamlı bir ilişki vardır. Velilerin çalışma durumları arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla Scheffe testi yapılmıştır. Test sonuçlarına göre; eşlerden her ikisinin de çalıştığı ailelerin SBS'yi algılama puanlarının ($\bar{X}=3.44$, $S=0.48$) sadece babanın çalıştığı ($\bar{X}=2.92$, $S=0.83$) ailelere göre daha olumlu olduğu bulunmuştur.

Tablo 12: SBS'ye Girecek Öğrencilerin Velilerinin Çalışma Durumları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	10.543	3	3.514	6.445	0.000	İkisi- baba
Gruplar içi	88.876	163	0.545			
Toplam	99.419	166				

Tablo 13 incelediğinde velilerin SBS'ye yönelik algıları öğrenci babalarının mesleği arasında anlamlı bir fark olduğunu görülmektedir. $F_{(5-153)} = 4.241$, $p < .05$. Başka bir deyişle velilerin meslekleri ile SBS'yi algılamalarında anlamlı bir ilişki vardır. Öğrenci babalarının meslekleri arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla Scheffe testi yapılmıştır. Test sonuçlarına göre; memur olan babalarının SBS'yi algılama puanlarının ($\bar{X}=3.37$, $S=0.68$) serbest meslekte çalışan ($\bar{X}=2.80$, $S=0.88$) babalara göre daha olumlu olduğu bulunmuştur. Ayrıca mesleği serbest meslek olan babalarının SBS'yi algılama puanlarının ($\bar{X}=2.80$, $S=0.88$) işçi, memur, emekli, işsiz olanlar dışındaki diğer mesleklerle ($\bar{X}=3.50$, $S=0.60$) mensup velilere göre daha olumsuz olduğu bulunmuştur.

Tablo 13: Velilerin SBS'yi Algılama Puanlarının Öğrencinin Babasının Mesleğine Göre ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	10.788	5	2.158	4.241	0.001	Memur- sm, sm- mem,diğer
Gruplar içi	77.834	153	0.509			
Toplam	88.621	158				

Tablo 14 incelediğinde velilerin SBS'ye yönelik algıları öğrenci annelerinin mesleği arasında anlamlı bir fark olduğunu görülmektedir. $F_{(5-155)} = 4.358$, $p < .05$. Başka bir deyişle annelerin meslekleri ile SBS'yi algılamalarında anlamlı bir ilişki vardır. Öğrenci annelerinin meslekleri arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla Scheffe testi yapılmıştır. Test sonuçlarına göre; memur olan annelerin SBS'yi algılama puanları ($\bar{X}=3.52$, $S=0.41$) evhanımı olan annelere ($\bar{X}=2.92$, $S=0.87$) göre daha olumlu bulunmuştur.

Tablo 14: Velilerin SBS'yi Algılama Puanlarının Öğrencinin Annesinin Mesleğine Göre ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	12.787	5	2.557	4.358	0.001	Memur- evhanımı
Gruplar içi	90.967	155	0.587			
Toplam	103.755	160				

Analiz sonuçları velilerin SBS'ye yönelik algıları ile ailenin aylık geliri arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir (Tablo15). $F_{(4-162)} = 16.172$, $p < .05$. Başka bir deyişle ailenin aylık gelir durumu ile velilerin SBS'yi algılamasında anlamlı bir ilişki vardır. Velilerin aylık gelir durumları arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla Scheffe testi yapılmıştır. Test sonuçlarına göre; aylık geliri 500 TL'den az olan velilerin SBS'ye yönelik algılama puanlarının ($\bar{X}=2.28$, $S=1.07$); 500-1000 TL ($\bar{X}=2.99$, $S=0.59$), 1000-1500 TL ($\bar{X}=3.27$, $S=0.65$), 1500-2000TL ($\bar{X}=3.30$, $S=0.61$) ve 2000 TL ve üzeri ($\bar{X}=3.57$, $S=0.39$) aylık geliri olan velilere göre daha olumsuz olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 15: Velilerin SBS'yi Algılama Puanlarının Ailenin Aylık Gelirine Göre ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	28.371	4	7.093	16.172	0.000	<500 ve diğerleri
Gruplar içi	71.048	162	0.439			
Toplam	99.419	166				

Analiz sonuçları velilerin SBS'ye yönelik algıları ile sınava girecek 8. sınıf öğrencilerinin SBS'ye hazırlanma durumu arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir (Tablo16). $F_{(13-144)} = 8.912$, $p < .05$. Başka bir deyişle sınava girecek 8. sınıf öğrencilerinin nasıl sınava hazırlandığı ile velilerin SBS'yi algılamasında anlamlı bir ilişki vardır. Öğrencilerin çalışma durumları arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla Scheffe testi yapılmıştır. Test sonuçlarına göre; çocuğu SBS'ye kendisi hazırlanan velilerin SBS'yi algılama puanlarının ($\bar{X}=2.72$, $S=0.79$) dershaneye giderek ($\bar{X}=3.31$, $S=0.56$) kendi çalışarak ve derhaneye giderek ($\bar{X}=3.58$, $S=0.49$), kendi çalışarak dershaneye giderek ve özel ders alarak ($\bar{X}=3.48$, $S=0.34$), kendi çalışarak dershaneye ve etüde giderek ($\bar{X}=3.77$, $S=0.00$) sıava hazırlananlara göre daha olumsuz olduğu bulunmuştur. Ayrıca çocuğu SBS'ye sadece dershaneye giderek hazırlanan velilerin SBS'yi algılama puanlarının ($\bar{X}=3.31$, $S=0.56$) kendi çalışarak, dershaneye, okulda açılan kursa, etüde giderek ve özel ders alarak ($\bar{X}=3.77$, $S=0.00$) hazırlananlara göre daha olumsuz olduğu bulunmuştur.

Tablo 16: Velilerin SBS'yi Algılama Puanlarının Öğrencilerin SBS'ye Hazırlık Sürecinde Çalışma Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	21.469	13	1.651	4.577	0.000	Kendi- dershane, özel, etüt dershane- hepsi
Gruplar içi	51.962	144	0.361			
Toplam	73.431	157				

Tablo 17 incelediğinde velilerin SBS'ye yönelik algıları ile öğrencilerin gittikleri eğitim kurumlarının çeşidine göre anlamlı bir fark olduğunu görülmektedir. Karşılaştırma sonucu $t_{(167)} = -4.50$, $p < .05$ istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Başka bir deyişle öğrencilerin gittikleri eğitim kurumunun devlet ya da özel olması ile SBS'yi algılamalarında anlamlı bir ilişki vardır. Çocuğu devlet ilköğretim okullarına giden velilerin SBS'ye ilişkin algılama puanlarının ($\bar{X}=2.99$, $S=0.84$) özel ilköğretim okullarına giden velilere göre ($\bar{X}=3.46$, $S=0.45$) daha düşük olduğu bulunmuştur.

Tablo 17: Velilerin SBS'yi Algılama Puanlarının Öğrencilerinin Gittikleri Okul Türüne Göre T-testi Sonuçları

	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Devlet	131	2.99	0.84	167	-4.50	0.00
Özel	38	3.46	0.45	167		

SONUÇ

Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin kıdemleri ile uygulama boyutu puanlarının arasında anlamlı bir farklılık vardır ($p<0.05$). Meslekte ilk beş yılını çalışan öğretmenlerin 6-10 arasında çalışanlara göre SBS'nin uygulama boyutunda daha olumlu olduğu bulunmuştur. Göreve yeni başlayan öğretmenlerin sürekli değişen sınav sistemine, öğrencilerin yaşadıkları sınav stresine ve her yıl gerçekleştiren sınavlar sebebiyle öğrencilerin sosyal olarak gelişmemelerine karşı daha duyarlı oldukları, mesleğe başlar başlamaz sınavlar sebebiyle kendilerinin de diğer öğretmenlere bir yarış içine girdikleri için SBS'nin uygulamasına ilişkin puanlarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin eğitim durumları ile uygulama boyutu arasında anlamlı bir farklılık vardır ($p<0.05$). Doktora mezunu öğretmenlerin uygulama boyutu puanlarının iki yıllık yüksekokul mezunlarına göre daha olumlu olduğu bulunmuştur. İki yıllık yüksekokul mezunu öğretmenlerin uygulama boyutu puanlarının ise üç yıllık yüksekokul mezunlarına ve doktora mezunlarına göre daha olumsuz olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlardan hareketle öğretmenlerin eğitim seviyeleri yükseldikçe SBS'nin öğrencileri daha çok dershaneye, kursa, özel derse yönlendirdiğini, sınavın üç yıl yapılmasının öğrencilerin stresini daha da artırdığını ve onları psiko-sosyal olarak olumsuz etkilediğini düşündükleri söylenebilir.

Yönetici boyutu açısından öğretmenlerin eğitim durumları karşılaştırıldığında doktora mezunu öğretmenlerle diğer fakültelerden (ilahiyat, fen-edeb, mühendislik, işletme fak.) mezun olan öğretmenler arasında anlamlı bir ilişki vardır ($p<0.05$). Doktora mezunu öğretmenlerin yönetici boyutu puanlarının diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlere göre daha olumlu olduğu bulunmuştur. Öğretmenlerin SBS'yi algılama puanlarına bakıldığında da doktora mezunları ile eğitim fakültesi, 2 yıllık yüksekokul ve diğer fakültelerden mezun olan öğretmenler arasında anlamlı bir ilişki olduğu analiz sonuçlarından elde edilmiştir. Doktora mezunu öğretmenlerin SBS'nin ve SBS sonuçlarına göre yöneticilerin öğretmenler üzerinde yaptığı baskıyı daha iyi görebildikleri söylenebilir. Doktora mezunu öğretmenlerin diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerle aralarında anlamlı farklılığın olmasının sebebi olarak da diğer fakültelerden (ilahiyat, fen-edeb, mühendislik, işletme fak.) mezun olan öğretmenlerin eğitim fakültesi mezunu olmadıklarından dolayı yeterli pedagojik formasyon almadıkları SBS gibi eğitimin tüm kademesini etkileyen konulara uzak kaldıkları söylenebilir.

Araştırma sonuçları öğretmenlerin SBS'ye yönelik algılarının branşlarına göre anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($p<0.05$). Başka bir deyişle müzik öğretmenlerinin SBS'yi algılama

puanlarının matematik, sınıf, fen ve teknoloji, sosyal bilgiler, Türkçe, yabancı dil ve diğer branş öğretmenlerine (özel eğitim, din kültürü, rehberlik ve psikolojik danışmanlık) göre daha olumlu olduğu bulunmuştur. Müzik öğretmenleriyle anlamlı farklılığın oldukları branşlara bakıldığında bu branş öğretmenlerinin girdikleri derslere ait SBS’de soru çıktığı ama müzik dersiyle ilgili herhangi bir soru çıkmadığı görülmektedir. Müzik öğretmenlerinin SBS’nin yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler ve veliler üzerindeki baskının diğerlerine göre daha az farkında oldukları söylenebilir.

Araştırma sonuçlarına göre velilerin SBS’yi yönelik algıları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık vardır ($p<0.05$). Erkek velilerin SBS’yi algılama davranışları, kadınlara göre daha yüksek bulunmuştur. Anket katılan SBS’ye girecek 8. sınıf öğrencilerinin 119 (%56.9)’unun sadece babalarının çalışarak ailenin geçimi sağladıkları sonucuna verilmiştir. Bu sonuçtan hareketle babaların SBS’ye hazırlık sürecinde çocuklarının psiko-sosyal açısından gelişmesine karşı daha duyarlı olduğu, SBS’nin üç yıla çıkartılmasından dolayı dersane, kurs, özel ders gibi sektörlere yönelme arttığı için ekonomik olarak daha çok kayba uğraması sebebiyle SBS’nin üç yıl olmasına karşı oldukları söylenebilir.

Velilerin SBS’ye yönelik algıları ile sınava girecek 8. sınıf öğrencilerinin babalarının eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır ($p<0.05$). Yükseköğretimden mezun babaların SBS’yi algılama puanlarının herhangi bir eğitim kurumundan mezun olmayanlara ve ilköğretim mezunu olanlara; ortaöğretim kurumlarından mezun olan babaların; herhangi bir eğitim kurumundan mezun olmayanlara ve ilköğretim mezunu olanlara göre daha olumlu olduğu bulunmuştur. Velilerin SBS’ye yönelik algıları ile sınava girecek 8. sınıf öğrencilerinin annesinin eğitim düzeyleri arasında da anlamlı bir fark vardır ($p<0.05$). Master-doktora mezunu annelerin SBS’yi algılama puanlarının herhangi bir eğitim kurumundan mezun olmayan, ilköğretim mezunu ve ilköğretim mezunu annelere; Yükseköğretim mezunu annelerin SBS’yi algılama puanlarının herhangi bir eğitim kurumundan mezun olmayan, ilköğretim mezunu annelere göre daha olumlu olduğu bulunmuştur. Buna göre SBS’ye girecek 8. sınıf öğrenci annelerinin ve babalarının eğitim düzeyleri arttıkça SBS’ye yönelik algılarının değiştiği, bu değişikliğin sebebinin SBS’nin öğrencinin akademik başarısına odaklanarak psiko-sosyal gelişimini engellediğinin, sınavın ekonomik etkilerinin farkına varılması söylenebilir.

Velilerin SBS’ye yönelik algıları ile kendilerinin yada eşlerinin çalışma durumları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu görülmektedir ($p<0.05$). Eşlerden her ikisinin de çalıştığı ailelerin SBS’yi algılama puanlarının sadece babanın çalıştığı ailelere göre daha olumlu olduğu bulunmuştur. Velilerin her ikisinin de çalışması onlara; hayat şartlarının her geçen gün zorlaştığı ülkemizde çocuklarının daha iyi bir meslek edinerek geleceklerini güvence altına almak istemeleri, iyi bir meslek edinmek için iyi bir üniversite bunu takip eden yolda iyi bir liseden mezun olunması gerektiği bunun sonucunda da çocuklarının SBS’den yüksek puan alarak onları üniversitede başarılı olan liselere göndermek istedikleri söylenebilir.

SBS’ye girecek 8. sınıf öğrencilerinin annelerinin meslekleri ile SBS’yi algılamalarında anlamlı bir ilişki vardır ($p<0.05$). memur olan annelerin SBS’yi algılama puanları ($=3.52$, $S=0.41$) ev hanımı olan annelere ($=2.92$, $S=0.87$) göre daha olumlu bulunmuştur. Bu sonuca göre çalışan annelerin çocuklarının SBS’den yüksek puan alarak iyi bir liseye, ardından da üniversiteye giderek ileride iş bulmalarını istedikleri söylenebilir.

Ortaöğretime Geçiş Sürecine Çözüm Olarak Gertirilen Seviye Belirleme Sınavı (Sbs)'Nin Araştırılması

Araştırma sonuçları ailenin aylık gelir durumu ile velilerin SBS'yi algılamasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir ($p<0.05$). Aylık geliri 2000 TL ve üzeri olan velilerin SBS'yi algılama puanlarının aylık geliri 1500-2000, 1000-1500 TL, 500-1000 TL ve 500 TL'den az olan velilere göre daha olumlu olduğu bulunmuştur. Bu sonuçtan hareketle velilerin aylık geliri arttıkça, çocuklarının SBS'ye hazırlanmaları ve gelecekte aylık geliri yüksek bir meslek sahibi olmaları için dersane, kurs ya da özel ders gibi sektörlere yönelindikleri söylenebilir.

SBS'ye girecek 8. sınıf öğrencilerin sınava nasıl hazırlandığı ile velilerin SBS'ye yönelik algıları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Sınava dershaneye giderek; kendi çalışarak ve derhaneye giderek; kendi çalışarak dershaneye giderek ve özel ders alarak; kendi çalışarak dershaneye ve etüde giderek hazırlanan öğrencilerin velilerinin SBS'yi algılama puanları sınava sadece kendi hazırlanarak öğrencilerin velilerine göre daha yüksek bulunmuştur. Bu anlamlı farklılığın nedeninin velilerin çocuklarının SBS'den yüksek puan almaları için dersane, kurs ya da özel ders gibi çeşitli yollara başvurmuş olmaları söylenebilir. Sınava herhangi bir yardı almayan hazırlanan öğrenci velilerinin genellikle ekonomik geliri ve eğitim düzeyi düşük veliler olduğu düşünüldüğü söylenebilir.

Velilerin SBS'ye yönelik algıları ile öğrencilerin gittikleri eğitim kurumlarının çeşidine göre anlamlı bir fark olduğunu görülmektedir. Çocuğu özel ilköğretim okullarına giden velilerin SBS'ye ilişkin algılama puanlarının, devlet ilköğretim okullarına giden velilere göre daha olumlu olduğu bulunmuştur. Bunun nedeninin özel okula çocuğunu gönderen velilerin ekonomik durumlarının devlet ilköğretim okulunda çocuğu okuyan velilere göre daha yüksek; özel ilköğretim okullarının devlet ilköğretim okullarına göre SBS'de daha başarılı olması ve öğrencilerin psiko-sosyal gelişimine daha fazla önem vermekte olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin uygulama boyutundaki ortalamaları ($\bar{x}=3.47$) bulunmuştur. Ayrıca bu boyuttaki 'SBS öğrencileri dershaneye, kursa ve özel derse yönlendirmektedir.' ve ('SBS ortaöğretime yerleştirmede bir araç değil amaç haline gelmiştir.' maddelerine göstermiş oldukları katılımdan dolayı öğretmenlerin, okullardaki eğitimin SBS'den yüksek puan almak için okulların yeterli olmadığını, SBS'nin ortaöğretime geçişte iyi bir liseye girmek için bir araç olmaktan çıkarak okulların öncelikli amacının bu sınavdan yüksek puan almak olduğunu düşündükleri söylenebilir.

Öğretmenlerin sistem boyutundaki ortalamaları ($\bar{x}=3.51$) bulunmuştur. Bu boyuttaki 'Sınava sayısının çokluğu öğrencileri sosyal aktivitelere katılmasını engelliyor.' ve 'SBS'de sınav sayısının artması nedeniyle yapılan her bir sınav yeni bir dersane, kurs ya da özel ders sektörünün oluşmasına yol açmıştır.' maddelerine göstermiş oldukları katılımdan dolayı öğretmenlere göre SBS ile, ortaöğretime geçiş sınavının üçe çıkartılmasıyla öğrencilerin sosyal olarak gelişmelerinin engellendiği ve yeni sınavların yeni özel sektörler ortaya çıkartıkları bulgusuna ulaşılmaktadır.

Öğretmenlerin yönetici boyutundaki ortalamaları ($\bar{x}=3.46$) bulunmuştur. Bu boyuttaki, 'SBS okulların birbirleriyle kıyaslanmasına sebep olmaktadır.' ve ('SBS'den başarılı olmak ilköğretim okullarının öncelikli hedefidir.' maddelerine göstermiş oldukları katılımdan dolayı yöneticilerin SBS sonrasında kendi okullarını diğer okullarla karşılaştırarak öğretmenlerden daha yüksek puanlar elde edilemesi için daha çok çalışmaları konusunda öğretmenlere baskı yaptıkları ve bunu okulun öncelikli amacı haline getirdikleri söylenebilir.

Uygulama, sistem ve yönetici boyutları ve cinsiyet açısından dershanede, devlet ve özel ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık çıkmamıştır. Buna göre SBS'nin tüm öğretmenleri benzer şekilde etkilediği söylenebilir.

Velilerin SBS'ye ilişkin algılarının ortalamaları 5'lik (=3.09) olarak bulunmuştur. Velilerin; 'SBS'den başarılı olmak ilköğretim okullarının öncelikli hedefidir.' ve 'Veliler öğretmenlerden öğrencilerin sınava yönlendirilmesini istemektedirler.' maddelerine göstermiş oldukları katılımdan dolayı okulların ve öğretmenlerin öğrencilerin psiko-sosyal gelişiminden çok akademik başarısını artırması gerektiğini düşündükleri söylenebilir.

Velilerin cevapladığı ankette 'SBS'ye hazırlanırken çocuğumun dersaneye gitmek yerine özel okula gitmesini tercih ederim.'; 'Çocuğumu özel okula gönderme sebebim SBS'den yüksek not olmasını istememdir.'; 'Çocuğumu; SBS'den yüksek puan alması için devlet okulu yerine özel okula göndermeyi tercih ederim.' maddelerine velilerin büyük çoğunluğunun katılmama sebebinin velilerin %79.6'sının çocukğunu devlet okuluna göndermekte olduğu söylenebilir.

KAYNAKLAR

- AYDIN, Selami. "Orta ve Yükseköğretim Kurumlarına Öğrenci Seçme Sistemi: Bir Öneri" <[http:// www.universite-toplum.org/pdf/pdf_UT_363.pdf](http://www.universite-toplum.org/pdf/pdf_UT_363.pdf)> (02.12.2010).
- DAĞLI, Süleyman. Velilerin Özel Dershaneler Hakkındaki Görüş Ve Beklentileri(Kahramanmaraş Örneği), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Kahramanmaraş, 2006.
- DÖNMEZ, Burhanettin.Ortaöğretim Kurumlarına Geçiş Sistemine İlişkin Bir Değerlendirme Eğitime Bakış Eğitim-Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi, YIL: 5 / SAYI: 15 Ekim-Kasım-Aralık, 2009.
- KÖSE, M. Nuri. Üniversiteye Giriş ve Liselerimiz, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 15 : 51 – 60, 1999.
- MEŞECİ, Filiz, İngiltere'de İlköğretim Performans Değerlendirme Sistemi ve Türkiye İçin Öneriler, İstanbul Üniversitesi Hasan Âli Yücel Eğitim Fakültesi, İstanbul 2007.
- PARLAR, Hanifi. Velilerin Özel Okul Tercihlerini Etkileyen Faktörler Ve Özel Okulların Durumu: Kahramanmaraş Örneği, 2006, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- SERT, Nehir. "İlköğretim Programlarında Olusturmacılık, Eğitimde Kuram Ve Uygulama 2008", 4(2): 291-316, <<http://eku.comu.edu.tr/index/4/2/nsert.pdf>> (27.03.2010).
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı, Ortaöğretime Geçiş Sisteminde SBS ve Yeni Bir Model, Ankara 2010.
- Türk Eğitim Derneği. "Ortaöğretime ve Yükseköğretime Geçiş Sistemi", 1. Basım, Ankara, 2010, <<http://portal.ted.org.tr/yayinlar/ortaogretimeveyuksekokretimegecissistemi.pdf>> (12.02.2011).
- Türk, Emrullah. Ailenin Sosyo-Ekonomik Ve Demografik Özellikleri İle Mezun Olunan Okul Ve Özel Dershanenin Öğrencilerin Kontrol Odakları, Akademik Tutumları Ve Liselere Giriş Sınavındaki Başarıları Üzerindeki Etkileri, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van, 2007.

Ortaöğretime Geçiş Sürecine Çözüm Olarak Gertirilen Seviye Belirleme Sınavı (Sbs)'Nin Araştırılması

Ünal, Ayşegül. Oks (Lgs)'Ye Hazırlanan Öğrencilerin Sınav Kaygıları İle Benlik Saygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı. Ankara, 2006.

Üzkurt, İbrahim ve Koçakoğlu Melih, “İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Ders Notları İle Seviye Belirleme Sınavları Arasındaki İlişki” <oc.eab.org.tr/egtconf/pdfkitap/pdf/442.pdf> (16.06.2010).